

ERDÉLYI HIRADÓ.

Vége felé közeledvén e' második félév, szükségesnek véltük olvasóinkat lapjaink jövő 1844-dik évi folyamára figyelmeztetni. Lapjaink alakja azonban többek kívánságára annyiban változni fog, hogy a **Nemzeti Társalkodó** mint külön lap jelenend meg. Lapjaink mellékleteikkel együtt minden más magyar lapnak csak terjedelmét, de díját nem haladandják meg. — Erd. Híradó 3 ív, egy ív N. Társalkodó, ugyan annyi Vas. Ujsággal együtt hetenkint 5 ív postán 6 p. forint. Kolozsivárt 3 fr. 36 kr. N. Társalkodóval vagy Vasárnapi ujsággal tetszés szerint hetenkint 4 ív — mint eddig postán 5 f. 12 kr., Kolozsivárt 4 f. 48 kr. N. Társalkodó 2 fr. Vas. Ujság 1 fr. 30 kr. — Szerk.

Foglalat. Erdély és Magyarország: Halálózás. Kolozsivári napló. Háromszék (időjárás) Magyarhoni dolgok. Országgyűlés: (82- 84- 85-ik orsz. ülések a' KK. és RR.-nél az elelmezés dolgában; felirási javaslat ugyan e' tárgyban; — 119. ker. ülés ker. napló-, orsz. vál. és megyei kicsapongások iránt izenetek.) Megyei élet: Szatmári béke (a' másik r. levelezőnkől; a' kibékülési oklevel.) Máramaros közgyűlése (utasítások). Külföld: Keletindia. Spanyolország. Anglia. Németország. — Hirdetések.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Halálózás. Szászváros dec. 24. Az év sebesen siet enyészni 's végnapjaiban egy nagy halottat temete. Néhaj nagybarcsai Barcsai Ádám, nemes Hunyadmegye k. pénztárnoka nincs többé. Csaknem két rövid héti, hűlésből eredt betegség vivé sirjába az alig 61 évet munkásan élt bajnokot, kiben olly szilárd jellem, annyi tetterő és kitartás öszpontosulva volt. Mélyen kesergik elhunytát szeretett nője és két gyermeke, de siratja'ót egész városunk, mellynek javára annyit fáradozott. Béke lengjen hamvai felett azon sírteremben, hol atyja és nagyatyja nyugosznak **B. L.**

Kolozsivári napló. Dec. 26dikán volt a' kereskedő-iskolabeli tanítványok nyilvános probatétele Lederer Eduard úr felügyelete alatt. Öröm lepte meg a' hallgatóságot, látván egyfelől, hogy itt Kolozsivárt létezik ollyan iskola, hol a' növendékek az anyagi élet fölvirágzására tényezőül szolgáló kereskedésben oktatást nyerhetnek, — minek más nagyobb városokban is, hol a' kereskedők nagyobb számmal vannak, létezni kellene, másfelől, hogy a' tanulók várakozáson felül, egész készséggel mutatták be hasznos fáradaimuk eredményét. De ki is ne örvendene az illyen jelenetnek, kivált most, midőn a' testvérhonban egy szívvel és lélekkel mozognak a' nemzeti kereskedés fölemelésén? mig ott mind szellemileg, mind anyagilag hatalmas lépéseket látunk, csak mi maradnánk még anyagi tekintetben is, midőn a' másakra fájdalom erőnk igen kicsi, hátra? — Ez emeltyűje a' másíknak — és megfordítva. — Az említettük iskola növendékei két osztályra szakadnak; az első osztálybeliek tanulmányi tárgyai voltak a' számolatból, a' közönséges alapszabályokon kívül, társas osztás, arany szabály, aranymives, borvegyítés, okaszámítás, felezés és a' tört számok szabályai. A' portékák ismeretéből: fűszer és anyagi áru cikkek nagyobb része elméletileg és gyakorlatilag; pénzismeretből: az austriai birodalom pénzei. A' másod osztályuak következő kereskedelmi tanokból állottak próbát: lör szám-tanból tanulták a' főnebb irt alapszabályokon kívül 40. cikkelyt a' főbeli rövidített számításból elméletileg és gyakorlatilag; 2or a'

kereskedési irományokból tanulták a' fuvarlevél mivoltát, írása módját, kereskedői számolat elrendezését, nyugtatvány írást 3or a' levelezésből kereskedői levél külső és belső formáját 's szabályait 13. cikkelyben; 4er a' pénz-tanból az austriai pénzek ismeretét. Dicsérettel kell szólnunk mind a' tanító — Lederer Edvárd úr — mind a' tanítványok szorgalmáról, kik az elősorolt tudományokból kielégítőleg feleltenek. A' tanulók száma 36. Taníttatnak minden vasárnap egy órát. Mint tudjuk, az iskola négy éve már hogy főnáll. — Nem mellőzhetjük itt azonban egy kegyes ohajtásunkat elmondani, t. i. hogy Lederer úr fáradsága illőleg méltányoltassék, 's hogy a' kereskedő urak nagyobb gondal jártatnák, mint eddig, növendékeiket — ez annyira szükséges iskolába! — Eszme-társulatnál fogva figyelmeztetjük a' t. közönséget Bányai Samunak Elefánt czim alatt most nyitott fűszeres kereskedésére. Annyival inkább érdemli a' pártolást, mert egy azok közül, ki, mint magyar, legyőzvén a' kereskedés fölötti balveleményt, választá magának e' hasznos élet-pályát: bár többen követnék! mert pénzt, uraim, akárhogy okoskodjunk, csak kereskedés és ismét kereskedés teremt, — 's nem a' kereskedőknél van-e minden kényelem és jólét? — Komlossy még mind francia darabokat — gyárműveket — ad színpadunkon, pedig már egyszer e' lapok is mondtak roszaló véleményyt fölölük. Nem rég adták Dumasnak Paul Jonnes 5 felvonásos drámáját, mellyben mi Paul Jonnes jellemén kívül egygyel sem tudunk megbarátkozni. Mindenütt kikacsint belőle a' francia erkölcztelenségei vágy, mi, hála nemzetünk istenének! nálunk még lábra nem kapott, 's bár soha ne kapna. A' sok kétértelmű mondások, hogy millyen rosz hatással vannak gyöngéd érzelmű nőinkre, fölösleges mondani. Vagy azok a' cselekvény-rohamok, nagy csattanások adják műbecsét az új francia iskola terményeinek? — igaz, hatást tesz ott, hol az izlés nincs kifinomulva; de azoknál kik rajta fölül emelkedtek, utálatnál egyebet nem hagy hátra. Dec. 26kán adták Leuven és Bruncvichől Házasság dob-szónál czimű, katonai modorban irt (?) vigmüvet, kettős karral 's katonai díszmenettel. A' „rendkívüli színi előadásra“ ám volt is közömég! katonai dísz, félszázad katonaság hatalmason becsődítették. A' színészek játszottak; a' karzat hősei igen gyéren tapsoltak 's néhányat kacagtak — az őrnagy fehér lovon ugratván keresztül a' többek között, — 's a' miveltebbek elégedetlenül tértek el. Hát ha igen nagy megúnás lesz vége a' francia drámazásnak? Vagy azt mondja Komlossy úr, más-kint nincs közönség, ha francia darabokat nem ad? — ne hídje! Hozza föl csak Albion

óriás költője valamelyik művét, minden bizonyonnyal leend. De, mit vétettek az eredeti zíművek? Kisfaludy, Szigligeti, Toth Lőrincz és Vörösmarty drámái? közülök válogatva és változtatva sok megérdemlené a' színre hozást; nemkülönben Nagy Ignác, Szigligeti és Vachot újabb zíművei nem hisszük, hogy közönséget, még pedig mivel közönséget, ne szerzenének inkább, mint minden francia-félék. De, mint halljuk, teend is Komlossy úr valamit az új évre az eredeti darabok iránt: csak tegye, mi lelkünkben kívánjuk jó sikerét reá nézve. Általánosán elmondhatni, különben egyéneiről, hogy nagyobb szorgalommal, képesek lennének, sok tekintetben, részvétet 's tetszést, mi a' színész egyedüli koszoruja, kivíni; itt külön-külön róluk szólni nem lehet. — Tegnap, dec. 27kén Henri úr, a' színészekkel egyesülve, nagy hangversenyt adott, a' külvárosi ref. templom segedelmezésére, két szakaszban. Henri úr hatszor működött zongorán: Bellini Norma operájából egy ariát változatokkal maga által rendezve; Rosini Tell Vilhelm operája ouverturjének finaleját; a' 42. zsoltárt díszes változatokkal rendezve Lisztől, ugyan Lisztől Pastorale és Echo, Serene és Orgia fantasiát, végül pedig egy friss magyart, saját szerzeményét, játszottá kísérve a' hallgatóság tapsviharától. Komlossy Paulina k. a. énekelt ariát Romeo és Juliából. Henri úr, kivált Liszt darabjain, művészi ihlettel látszott működni. Ő mint művész és ember becsüendő; e' tette nemeskeblűségének igen szép vonása — 's mindenki köszönetére érdemes. Köritse babér a' művész fürteit.

Barsa.

Háromszék. Nagy Borosnyón, 1843-ban december 3kán. Öszünk meglehetősen tartós vala. Csüggedezénk, midőn a' folytonos esőzés miatt csak is Szentmihály után hinthetők földbe magvainkat a' jövő áldás reményeit. Mert már emlékeztünk óta néhány évben a' mindjárt Szentmihály körül beállott fagyok tönkre tevék a' csirázó őszi magvak gyenge sarjadékait. De a' kedvező ősz, az idén egész november végéig tenyésztetvén a' növényéletet, reményünk lett zöld bársonnyal fedé sárban elkevert, de aztán a' meleg és eső termékenyítő cserélődései következtében felpuhult szántóföldeinket. Munka a' miénk, áldás Istené. — December hóval köszönte. De még szánhoz nem simultak fejrőlő mezeinkkel ellenkezetben álló barnás 's göröngyös utaink.

MAGYARHONI DOLGOK.

Országgyűlés.

A' nyolczvankettő — LXXXIV — és LXXXV-ik altáblai ülésekben dec. 9. 12. és 13-ik napjain az elelmezési választmány jelentése tárgyalatván, az e' felett támadott érde-

kesebb viták rövid kivonata egymás folytában így következik: A' választmányi munkálatban csak 10 magyar ezred elhelyezése levén tervezve, elnök ő excja megjegyzé, hogy a' katonaság mennyisége a' szükségtől és körülményektől kell hogy függjön; mert annak czélja az 1715: 8. világos szavai szerint a' külső 's belső bátorság fentartása; már pedig, hogy 10 ezred e' célra nem elegendő, mutatja a' tapasztalás, mert jelenleg is több van, 's második József alatt is, béke idejében, 14 ezred volt a' tul a' dunai vidékek nagyobb részében; ugy is a' tiszai felső megyékben, Ung, Bereg, Ugocsa, Marmaros 's a' többiben vagy éppen nincs katonaság, vagy legalább lovas katonaság nincs, mi a' benső bátorság fentartása czéljával össze nem fér. Ajánlja azért a' rendeknek, hogy 16, vagy legalább mint József alatt volt, 14 ezredben nyugodjanak meg. Válaszoltatott erre, hogy Magyarországnak 10 lovas ezredénél többje nincs, többet tehát nem is szállásolhat; ha ezen öszveg 50 megye közt arányosan felosztatnék, a' katonai gyakorlatok volnának igen nehezek — sőt lehetlenekké; hogy továbbá a' közbátorság gyalog katonaság által is fentartathatik. Egy másik követ a' belbátorságnak sokkal erős bízósítékát látja a' jó 's igazságos törvényekben és ezek megtartásában, mint a' katonaságban; külkatonaságot pedig a' hazában szenvedni nem akar, mert — ugymond — ha törvényeink azoknak behozatalát rendkívüli körülményekben 's ideiglen megengedik is, de nem azon célra engedék meg, hogy bennünket, vagy kell vagy nem, folyvást őrizzenek.

Olvastatván, a' laktanyák építésére szükséges pénzöszveg miképi fizetéséről szóló szakasz, a' bányavárosok követi felszólaltak, hogy a' javaslatnak azon rendelete alól, miszerint az említett kaszárnyaépítési öszveg az ország minden egyes törvényhatóságaira a' porták arányában vettessék ki, a' bányavárosok kivéssenek. E' követelést elnök ő excja is pártolá figyelmeztetvén a' bányászat országos és sajátágos érdekére, mely efféle mentességeket szükségessé tesz, 's mi miatt széles e' világon mindenütt bizonyos engedményekkel 's kiváltságokkal van ellátva; sokra nem menne ugyan ezen öszveg, de olly szegény helyeken, mint a' bányavárosok, mégis érezhető terhet képezne; 's e' csekély különbség mely a' bányavárosok mentten-maradásából a' többi törvényhatóságokra származik, más módon könnyen visszapótolható. Mások azonban olly véleményben voltak, hogy az élelmezés 's katonatartás terhe az állandó adó következményül tekintethetvén, mind azt, ki adót fizet, ezen terhek alól sem lehet felmenteni; a' bányavárosok nem szegényebbek mint bármely más lakosai az országnak 's ha ekkorig nem terheltek, ebből éppen az következik, hogy most jobban fogják győzni a' terhet. Erre elnök ő excja kimondá a' végzést, hogy a' bányavárosok kívánata ezuttal tekintetbe nem vétetik, megnyugtatójukra azonban megemlíté azt, hogy éppen most dolgozik egy ker. választmány a' bányászat ügyében, mely kérés kívül lehető legnagyobb figyelmet fordít a' bányászat érdekeire.

A' 22. sz. alatti törvényjavaslatra kerülvén a' sor, mely a' katonai vontatások 's előfogatokról rendelkezik, a' ker. ülésben módosított 11-ik §-ra nézve, miszerint a' katonák, ha a' megindulásra határozott időn tul késné-

nek, a' fuvarosoknak minden félóraért, mely lyet azok az utazáshoz készületre fenhagyott félórán tul várakozással eltöltenek, kármentesítés fejében 50 krt tartoznak fizetni, — egy kis vita keletkezett, mert elnök ő excja soknak tartá e' fizetést, kivihetlenné e' rendelkezést, 's ollyannak, mely minthogy a' pontos indulás sokszor a' legjobb akarat mellett sem lehetséges, csak bajra, zavarra 's a' katonák részéről kihágásokra adna alkalmat. Némely követek is a' szerkezet mellett nyilatkoztak. De egy megyei követ előadván a' sok bajt, veszélyt, mely a' forspontozás jár, mivel — ugymond — saját tapasztalása szerint, nem mindig hivatalosan jár a' katonatiszt, minden egyes esetben pedig megvizsgálni, hogy minő járatban van, lehetetlen, ha már csakugyan kap előfogatot, legalább tétessék azon helyzetbe, hogy kénytelen legyen vagy sietni, vagy drága alkalmat saját pénzén fogadni magának. Maradt a' kerületi módosított szerkezet.

Ezután nagyobb 's hosszabb vita a' természetmennyek regulamentaris ároni kiszolgáltatása felett keletkezett. Erre nézve az orsz. választmány azt véleményezte, hogy a' regulamentaris ár nem törvényes ugyan, és így azt megváltani az országnak nem egyenes kötelessége: mivel azonban jelen körülmények közt a' természetmennyek szabott áron kiszolgáltatásának minden pótlás nélküli megszüntetését alig remélhetni, megváltás fejében ajánltassék meg, az 1836-ki országgyűlésen kiküldött orsz. választmány munkálatában látható veszteségi kiszámítást véve sinormértékül, az ott kitett summának azon része, mely 10 lovas ezred tartásánál a' piaci közép, és regulamentaris ár közötti különbség szerint, terheli az adózó népet. Az a' szerint kiszámított összes veszteség pedig tesz 368,457 forintot. — A' kerületi észrevételekben ezen H) pont lényegesen megváltoztatott, 's ezen kerületi határozat szerint a' rendek a' megváltandó élelmezési terhet törvényességét tagadván, nemcsak semmi ajánlatot nem tesznek, hanem a' megváltásra általában semmi hajlandóságot nem mutatnak. — Elnök ő nmga az orsz. választmány szerkezetét 's véleményét akará helyreállítani; mely nézetének védelmére megemlíté a' katonai korlátlan zsarolásokról szóló 16, 's 18-ik számbeli törvényeket, mely zsarolásnak éppen az 1651-iki regulamentum vetett véget. E' regulamentum az országgyűlésnek, a' nemzetnek egyezésével hozatott be, azt tehát törvénytelen uton behozott 's fentartott szabálynak mondani nem lehet; — emlité továbbá az egész fenforgó munkálat czélját, mely főképen ezen terhet megváltása. Lehet tehát alkudni, többet 's kevesebbet ajánlani; de azt mondani, hogy az alkunak tárgya nincs, és még is alkudni akarni, ez össze nem fér. Az országos választmány véleményét mind az ország jogai fentartásának tekintetével, mind az alkudozás természetével meggyezőbbnek látja; mert az el nem zárja ugyan az alku lehetőségét, mint a' kerületi határozat, de az által, hogy a' regulamentaris árt még is egészen törvényesnek el nem ismeri, a' másik alkudozó félnek szinte gondolkodásra és netalán magas követeléseinek lehangolására ad okot; midőn ellenben a' kerületi vélemény, az alku tárgyat megtagadván, minden alkalmazást fölösleggé és lehetetlenné tesz. — Egy fő- és megyei követ sem egyik sem másik vélemény által nem látá küldőit kielégítve, hanem egy általában a' természetmennyek pénzbeli meg-

váltása ellen nyilatkozott; mert küldői nem azt tartják az adózó népre károsnak, hogy természetmennyt kell adnia, hanem hogy regulamentaris áron kell azt adnia; kívánja tehát, hogy piaci ár határozassék meg országgyűlésről országgyűlésre, de az adózó, pénz-fizetésre ne szoríttassék, mert hogy addig, míg a' kereskedés és ipar felvirágoztatásáról gondoskodva nem lesz, az adózó pénzt nem adhat, bizonyítják a' roppant restantiák. Erre megjegyzé az elnök, hogy piaci árokat országgyűlésen meghatározni fölösleges volna, mert hogy a' kincstár piaci folyó áron élelmet vehessen, arra semmi törvényes gondoskodás nem kell. — Egy másik megyei követ a' regulamentaris ároni szátlás fonákságait bővebben fejtegetvén; semmi nehézséget nem lát abban, hogy közép piaci áron vétessék a' szükséges takarmány; ez a' hadi számadásokban semmi zavart nem fog okozni, 's következtetése jótékony lesz; mert, míg most a' liferans, a' magzin-biztos gazdagszik, akkor, ha a' természetmenny folyó áron vétetik, a' pénz részint a' kincstár, részint az adózó zsebében maradt. A' szegény emberre nézve jobbnak tartja, ha pénzt nem kell fizetnie, mert az inkább ad akarmit, mint pénzt. Itt van valódi helye 's alkalma, hogy a' kormány az adózó iránti annyiszor emlegetett atyáskodó kegyét, tetteleg bebizonyítsa, sőt a' szoros igazság ugy hozná magával, hogy ne a' kincstár nyerjen kárpótlást, hanem a' mi kárt a' regulamentaris árfizetés által ekkorig tett, térítse vissza az adózónak. Elnök ő nmga ujolag is sürgeté, hogy ha a' rendek illy véleményben vannak, ugy kár is felírást tenni, mert így tehát a' megváltás tárgyaiul csupán a' fa és gyertya maradna, mely csekélység alig érdemelné a' fáradságos és hosszas alkudozást. Mióta csak az élelmezési tárgy országgyűlési szönyegen forog: folyvást méltányos megváltásról volt szó, és egészen váratlan, hogy a' RR. most egyszerre teljes megszüntetést kívánnak megváltás helyett. Így semmi remény nem lehet az ohajtott sikerhez, 's az ország azt fogja mondhatni, hogy a' RR. okai, ha semmi sem történik az adózó nép könnyebbítésére. Még egy pár követ a' megváltás mellett nyilatkozván, egy dunai követ bővebben fejtegeté a' tárgyat. Ő ezen terhet három pontba foglalja, u. m. 1) hogy az adózó kénytelen a' katonát házában tartani, mi nemcsak alkalmatlanságára van, de erkölcsi tekintetben is veszélyes; 2) hogy kénytelen természetmennyt szolgáltatni akkor is, ha azzal nem bír, és sokszor más faluba is menni, ha magának éppen akkor nincs természetmenny, 3) hogy ezen természetmenny kénytelen azon regulamentaris áron adni, melyet Mária Theresia közel egy század előtt önkényesen meghatározott. — Az országgyűlési árhathározást roszalja szóló, mert a' természetmennyek ára nem éppen akkor változik, midőn országgyűlés tartatik. — Az adókövetésben lényeges elvnek tartja mindent kész pénzre vonni, de az adózóra bízni, hogy ha könnyebbségére esik, pénz helyett természetmennyt adhasson. — Az 1751-iki regulamentaris árt már csak azért sem ismerheti el törvényesnek a' törvényhozó test, mert ezen elismerés által egy nagy statuselvet döntene el, hogy t. i. alkotmányos országban olly parancsokkal, mint az 1751-ik, kormányozni nem lehet. Igaz, hogy Mária Theresia akkor azon regulamentumot az adózó nép javára adta ki, de a' körülmények ugy változtak, hogy most

ezen ár a népre nézve igen káros. — Elismer-
né továbbá a törvényhozás, hogy Magyaror-
szág a katonaság tartásához nagyobb mértékben
köteles járulni, mint az örökös tartományok.
— Ebből azonban nem következik, hogy így
tehát felírás sem kell, mert a B) ponton ki-
vül vannak más, még fontosabb tekintetek is
az adózóra nézve; s mert szükség, hogy egy-
szer mind két részről előlépjünk az igazi szí-
nekkel.

A két ülésen átfolyt tanácskozás eredmé-
nye lön, hogy az e pont iránti kerületi vál-
toztatás oly értelemben módosított, misze-
rint semmi bizonyos összeg nem ajánlatik u-
gyan, de az alkudozásnak tér nyitván, an-
nak megkezdése a kormányra hagyatik.

Felirási javaslat. az 1840. 3. tcz.
által a katonai élelmezés és szállásolás tárgya-
ban kiküldött országos választmány jelentése
iránt.

Felséges sat.

Tanácskozás alá vevén az 1840. 3. tcz.
által a katonai élelmezésből és szállásoláshoz
származó terheknek megszüntetése végett, a
mennyiben azok törvényesek, a kir. kincstár-
ral eszközözendő egyezkedésre kiküldött orsz.
választmánynak jelentését, nem csekély meg-
ütközéssel értettük: miszerint a k. kincstár
részéről kinevezett küldöttek az orsz. vá-
lasztmány által annak kijelentésére felszólítat-
ván, hogy a katonai élelmezésből származó
terheknek megváltása fejében a kincstár által
minő megváltási summa kívántatik? miután e-
lőbb azon kérdésnek megfontolását indítvá-
nyozták: vajjon nem lenne-e célszerűbb a
mostani élelmezési módot a divatozó visszaé-
lésektől megtisztítva, továbbá is megtartani?
utóbb pedig a megváltás fejében megállapítan-
dó pénzbeli summának az adózó nép közti i-
gazságos felosztását, rendes és pontos behaj-
tásának biztosítását, s azt szorgalmazták, hogy
a megváltási summa a közadótól elkülönözve
kezeltesse; végre nyíltan kijelentették: hogy
hatáskörük egyedül a szükséges adatoknak
előmutatására terjedvén, a megváltási sum-
ma iránt egyezkedésbe nem bocsátkozhatnak.

Az 1840. 3. tcz. világos szavai szerint az
orsz. választmány egyenesen a katonatartással
összekötött terheknek megszüntetése végett a
kir. kincstárral eszközözendő egyezkedésre lévén
kiküldve, minthogy ez egyezkedést a másik
egyezkedő félnek a kir. kincstárnak közbejöt-
te nélkül eszközölhetőnek a törvény föl nem
teheti; kétség alá nem vonhatik, hogy nem
csupán adatok előmutatására, hanem az emlit-
tett terhek megváltása iránti egyezkedésre is
volt a törvény értelmében a kir. kincstár-
részéről küldöttség nevezendő. S e nézetből in-
dultak ki magok a kincstár részéről kiküldött
egyének is, midőn az orsz. választmány előtti
legelső nyilatkozásaikban annak további mun-
kálkodására nézve oly nehézségeket téné-
nek, mellyeket nem tehettek, ha törvényes hatá-
skörük csupán adatok előmutatására terjedt.

Igaz ugyan, hogy az ismételve említett
1840. 3. tcz. 1. §-a a szükséges adatok elő-
mutatása végett kinevezendő kincstári egyének-
ről szól, s kérdés alá nem is vétetik: hogy az
orsz. választmányhoz kincstári egyének e cél-
ból is kinevezendők valának, miután azonban
az orsz. választmány nemcsak adatok gyűjté-
sére, hanem a kincstárral eszközözendő egyez-
kedésre volt átküldve, ha célszerűnek nem
látott, hogy az adatok előmutatására kine-

vezett egyének egyszersmind az egyezkedés
eszközlésére is felhatalmaztassanak; e végre a
kincstár részéről más küldötteket nevezni le-
hetett, s a törvény értelmében nevezni kel-
lett volna is.

A kincstári küldöttek által a katonatar-
tással egybekötött terhek megváltásának felté-
tei gyanánt az orsz. választmánynak tanácsko-
zás végett előterjesztett kívánatok szinte nem
szolgálhattak elégséges okul arra, hogy a kir.
kincstár a kérdéses terheknek megszüntetése
végett a megváltási summának kijelentése mel-
lett egyezkedésbe ne bocsátkozzék, mert mind-
ezen tekintetek felségednek 1840. évi június
4-én az ország RReihez kiadott k. k. vála-
szában már megemlítve valának; mégis mind
a mellett, hogy az ország RRei ugyanazon
évi sz. György hava 11-én kelt aláíratos fel-
írásukban nyilván kijelentették, miszerint a
megváltási summát a törvény s a végrehajtó
hatalomnak törvényes hatósága által elegendő-
kép biztosítva találják; a megváltási summa
felosztásának kulcsa iránt pedig, előbb mint
a megváltás iránti egyezkedés létesült, tanács-
kozni időelőttinek véljük; felséged 1840. évi
apr. 30-káról kelt k. k. válaszában megnyugod-
va azon, hogy a megváltási summa felosztá-
sának kérdése a megváltás iránt létesülendő
egység után tárgyalassék, ez orsz. választ-
mányunk azon hatáskörrel, és utasítással leen-
dő kiküldetésében, mellyet a többször emli-
tett 1840. 3. tcz. magában foglal, hogy meg-
egyezni méltóztatott.

A katonatartással egybekötött terhek meg-
szüntetésének érdemében ezen terhek megvál-
tása iránti egyezkedés levén e szerint felsé-
gednek s ország RReinek kölcsönös megegye-
sülése, s az 1840. 3. tcz. által a teendők el-
ső lépésül kijelölve, s e nélkül e tárgyban
különben is biztosan előrehaladni nem lehet-
vén, helyeseljük az orsz. választmányunk eljá-
rását, melly szerint ezen terheknek megsün-
tetése iránt a kir. kincstárral eszközözendő e-
gyezkedést kiküldetésének legfőbb céljául tek-
intve, a megváltási summa iránti nyilatko-
zásra a kincstári küldötteket munkálkodásának
kezdetén mindjárt felszólította; s miután az
orsz. választmányunk ezen felszólítása siker nél-
kül maradt, az 1840. 3. tcz. pedig határo-
zottan rendelné, de az adózó nép java is sür-
getőleg kívánná, hogy ezen egész tárgy a je-
len országgyűlésen végkép elintéztessék, azért
szükségének látjuk, hogy az országgyűlésnek
folyamata alatt pótolassék, mi az orsz. választ-
mány munkálkodásának alkalmával a kir. kinc-
stár részéről elmulasztott. S felségedet mély
tisztelettel kérjük, miszerint bizonyos egyéne-
ket oly felhatalmazással minél előbb kegyesen
kinevezni méltóztatassék, hogy azok a katonat-
tartás és szállásolással egybekötött terheknek
megszüntetésére nézve a mennyiben azok ed-
dig is a törvénnyel nem ellenkeztek, a kinc-
stárnak netalán adandó kárpótlás iránt általunk
a megkívántató utasítással szinte kiküldendő
orsz. választmányunkal még ezen orsz. gyűlésnek
folyamata alatt értekezésbe bocsátkozzanak, s
e végett azon summát, mellyet a kir. kinc-
stár az említett terheknek megváltásáért mind
összesen, mind különösen azoknak egyes ne-
meire nézve is kíván, határozottan kijelentsék,
hogy e képen ezen tárgy, mellynek elhatáro-
zását az adózó nép régtől fogva ohajtva várja,
s a mellyet annak romlása nélkül még tovább
is szabályozatlanul hagyni nem lehet, még e-

zen orsz. gyűlés alatt a törvény rendelete sze-
rint tökéletesen elintéztessék. — Kik egyéb-
iránt stb.

CXIX Kerületi ülés. dec. 14-én.
Tárgy: a ker. napló s orsz. választmány mi-
att kelt két válaszi-zenet, és a megyei kicsa-
pongások folytatása.

Felolvastatott a ker. napló akadályozása
iránt kelt válaszi-zenete a főRRnek, mellynek
tartalma itt következik:

Válasz i-zenete

a m. főRRnek a t. KK. és RRhez a
kerületi napló kinyomtatásának
akadályozása iránt.

A kerületi napló kinyomtatásának tárgya
már a mult országgyűléseken bővebb vitatá-
sokra szolgáltatván alkalmat, ő cs. kir. főher-
cegsége és a m. főRR. az e részben akkor
kifejtett nézeteikhez ezuttal is ragaszkodnak;
és miután elkerülhetlenül szükséges, hogy a
sajtó szabadsága valamely intézkedések által,
legyenek azok megelőző vagy boszuló rend-
szerűek, szabályoztassék, kijelentik, hogy va-
lamint az 1794. 15. és 77. t. cikkeknél ut-
mutatása szerint a sajtó tárgyát törvényhozási
rendelkezés alá tartozónak ismerik, ugy más
részről addig, míg a törvényhozás nem intéz-
kedik, a köztudomány szerint jelenleg létező
rendszer visszaélésnek, s annak alkalmazását
sérelemnek nem tekinthetik.

A másik ok, mellynél fogva a t. KK. és
RR. kívánatahoz nem járulhatnak, az országos
ülések állásában létezik. És a nélkül hogy a
m. főRR. e helyen az országgyűlés elrendezésé-
hez tartozó jogkérdések fejtegetésébe bocsát-
koznának, egyedül azt jegyzik meg, mikép az
országos ülések és a kerületi ülések közötti
különbséget, melly azoknak természetéhez és
rendeltetéséhez képest eddig létezik, továbbá
is fentartani szükséges; mert hasonló hatóság-
gal felruházva mind a kettő egymás mellett
célszerűen meg nem állhat. Ha tehát a ke-
rületi ülésekben, mellyek eredetük óta mind-
inkább kifejlődtek és hatáskörük növekedett,
még az egyes kijelentések is hitelesen feljegy-
zetnek, és ezeknél fogva magát a követ kül-
dői előtt igazolhatja, méltán lehet tartani,
hogy az országos ülések, mellyek élő törvé-
nyek rendeletén és százados szokáson alapul-
nak, egy mellékes rendszabás létesítésével tör-
vényes hatóságukból tetteleg kivetkeztetnének.

Minthogy pedig az országos ülésekben a
napló ugyis megvan, és mind ottan, mind a
kerületi ülésekben is a tanácskozások teljes
nyilvánossággal folytattnak, ő cs. kir. főher-
cegsége és a m. főRR. oly rendszabás ja-
vaslatához, melly által tettelegesen az ország-
gyűlés eddigi elrendezésében lényeges változ-
tatás történnék, nem járulhatván, egész bizo-
dalommal szólítják fel a t. KK. és RR-et,
hogy a kérdésben levő tárgy további szorgal-
mazásától elállani sziveskedjenek.

Ennek felolvasása után egy m. követ illy
értelemben nyilatkozott: Azt állítani, hogy a
sajtót akár megelőző, akár boszuló szabályok
által de korlátozni kell, nem nagy liberalis-
musra mutat, és a ker. napló kinyomtatását
akkorra kívánni halasztani, mikor a sajtó ü-
gye tárgyalás alá kerül olyan, mintha egy
ember fát akarna vinni, s azt mondanák neki
ha az egész erdőt el nem viszed, különben fát
nem kapsz. Itt nem új jog szerzéséről, nem
sajtószabadságról van kérdés, hanem arról,
hogy az országgyűlési testület egyik részének

van-e joga munkálatait kinyomatni vagy nincs? Mi pedig azt illeti: hogy a' ker. napló kinyomtatása által a' ker. üléseknek nagyobb fontosságot tulajdonítani nem akarnak, arra röviden csak azt jegyzi meg: hogy akár tulajdonitnak nagyobb fontosságot a' ker. ülésnek akár nem; akár ismerik el a' diplomaticai állását, akár nem; a' ker. ülés már most is diplomaticai jelentőséggel bír; mert elismert dolog, hogy a' ker. ülés a' hozandó törvények alapja 's bölcsője. Szólok azt kívánná a' főRRhez küldendő üzenetben megemlíttetni: hogy a' főRR. válaszüzenetökből két dolgot felejtettek ki: 1) azt, hogy a' ker. ülésben küldők útastitása szerint munkálkodnak a' követek; 2) hogy a' ker. ülés visz naplót, a' szók beszédei feljegyeztetnek, e' tábla megbizottjai által censuráltatnak; ebből azonban a' ker. napló kinyomtatásának szükségtelenséget alaposon nem következtethetni.

Egy más megyei követ nézete szerint a' ker. napló kinyomtatását tovább is szorgalmazni kell, és ha a' szorgalmazásnak kívánt sikere nem lenne, azért hogy itt az országban el vannak kinyomtatásától tiltva: van más mód is melly által ki lehet nyomtatni. Volt példára, hogy egy magyar könyvet Bukarestben nyomtak ki, miért ne lehetne a' ker. naplót is külföldön kinyomatni?

Egy felső megyei követ pedig következőket kívánná a' főRRnek visszaizenni. A' ker. naplónak közrebocsátását, a' sajtószabadságnak kicsapongásai elleni törvények alkotásától felfüggeszteni nem lehet; mert 1) ennek kinyomtatása a' sajtótörvényekkel semmi összeköttetésben nincs, miután ez által nem egyes író, vagy akármely más egyén hozza gondolatait és terveit a' közönség elébe, hanem egyedül az országgyűlési tanácskozások folyama jön köztudomásra, azaz olly előadások, melyeket a' követek vagy útastitás folytán, vagy saját belátásuk szerint teljes nyilvánossággal, és KK. és RR. bírálata alatt, előterjesztenek; tehát olly férfiak, kik felől, mint a' közbizodalom kijelölteiről, föltenni sem lehet, hogy a' szólásszabadságával a' köztársaság kárára visszaélnének, és így beszédök kinyomtatása a' közvéleményre károsan foghatnak; de egyszersmind olly férfiak előtt is beszélnek, kik, ha egy követ szólásszabadságával visszaélni akarna is, ezt nem tűrhetik, és így már ezen körülmény biztosítja a' polgári társaságot a' kinyomtatásnak mindennemű rosz következtetéseitől. 2) Olly nemű hitelesítés, melly az országos ülések naplójára nézve létez, a' kerületi naplónak szerkesztésére is rendeltetvén a' megelőző vizsgálatnak elemei mint a' többi nyomtatványoknál, úgy errenézve is léteznek, csak azon különbséggel, hogy itt a' KK. és RR. nek, nem az a' szándoka, miszerint a' szerkeztetbe folveendő tárgyak megválasztása által az alakuló közvéleményt egy bizonyos cél szerint irányozni, vagy más egyes ellenkező véleményeket kirekeszteni akarnak, — hanem egyedül a' szerkeztetnek a' vitátsokkali hiv megegyeztetése által, a' tanácskozások valódi folyamát kívánják megismertetni, hogy küldöink, kik gyakorolják tulajdonkép a' törvényhozás jogát, a' törvények első indítványozása és megvitatása által fölvilágosítatván, czélszerű és alapos utastításokat adhassanak. 3) A' kerületi napló nem röpirat, nem hírlap, melyet sok ember olvas, és melly által a' massákat agitálni, vagy az indulatok

gerjedelmet használni lehetne, — hanem egy valóságos könyv, melyet nemzetünknek egészséges és erőteljes intelligenciái, azok, kik a' törvényeknek historiáját tanulják, fogják olvasni. — Midőn pedig a' főRR. attól tartanak hogy országos üléseink fontossága 's diplomaticai tekintete a' ker. naplónak nyomatása által csökkenni fog, aggodalmuk későn támad, mert a' ker. ülések a' nélkül már jelenleg is sokkal fontosabbak mint az országos ülések, melyekben számtalanszor a' kerületi végzések csak „maradjon“ által fogadtatnak el; diplomaticai tekintetök pedig mindaddig fön fog maradni, míg csak az országos ülésben hozott végzés kötelező erővel bír, ennek a' kerületi naplónak nyomatása nem árthat, melly kerületi tanácskozásainkat csak rövidebbeké és tanulságosabbaká tenné, miután kiki jobban megfontolná azon tárgyat mellyhez szól, és mikép szól.

A' követek többsége pártolván Sz. megye követének előadását, az elnökség azt elfogadtatnak nyilvánítá.

Ezután a' főRR. második válaszüzenete a' nagyobb érdekű tárgyak kidolgozására küldendő orsz. választmányok iránt felolvasatván, tudomásul vétetett. Tartalma itt következik:

Második üzenete a' m. főRR. nek a' nagyobb tárgyak előleges kidolgozására küldendő orsz. választmányok iránt.

Ő cs. kir. főhgsége és a' m. főRR. azt, hogy a' jelen orsz. gyűlésen is olly tárgyakra nézve, melyek előleges kidolgozást kívánnak, a' hosszas országgyűlési gyakorlat nyomán országos választmányok küldessenek ki, noha ezen javaslatnak czélszerűségéről meg vannak győződve, továbbá nem vitatják; hanem valamint a' KK. és RR. azt nyilvánították, hogy a' midőn czélszerűnek vélelndik a' készitendő javaslatokat orsz. választmányra bizni, késni nem fognak a' m. főRRet az iránt felszólítani: úgy a' m. főRR. is kijelentik, hogy előforduló esetekben részükről azt lesznek teendők, mit állásuk 's ebbeli joguknál fogva tenni szükségesnek és czélirányosnak tartandanak.

Ezekután a' megyei kihágások érdemében kiküldött ker. választmány jelentésének 5. §-a felett folytatott a' tanácskozás, miről jövő számunkban.

MEGYEI ÉLET.

Szatmári béke. *) Folyó hó 11-kén kezdődék közgyűlésünk. Az első napi ülés alig tartott egy rövid órát, jelentvén az elnök alispán, hogy mivel a' megye nyugalmát szaggató pártviszályok kérdése már szinte békealakulási pontra jutott, 's hihetőleg még ma be is végződnek — mi nélkül békés tanácskozásokra nem számithatunk — a' fontosabb kérdéseket halasszuk hónapra, elég levén ma a' kisgyűlés jegyzőkönyvét átolvasni; mi úgy is lett. Megesett hát a' szatmári béke! anyagul szolgálni különböző magyarázatoknak, helyesléseknek 's rosszalásoknak, kiki tulajdon szemüvegén nézven ezen béke eredetét 's következményeit. Így nézem én is — 's én ezen békének csak örvendeni tudok, ha t. i. fogathatba mehet. A' békepontok némellyike mind két fél részére bizonyos hivatalokat biztosítani játszatván, e' miatt könnyen az egész egyez-

*) A' szatmári eseményeket darab idő óta élénk figyelemmel kísért t. olvasóinknak, reméljük nem tétünk unalmas szolgálatot, ha e' másik rendes levelezőnk tollából folyt — a' nélkül hogy ismétléseket foglalna magában — igen érdekes tudósításunkat egész terjedelmében közöljük. — Szerk.

kedést olly színbe állíthatni, mintha ez egy hivatalokra juthatási alkukötés volna. Minthogy nem lehet képzelni olly megyei alkut, mi mind két oldalról hivatalra vágyók reményeinek eléggé mosolyoghasson, igen könnyen magyarázható, hogy ezen békekötést is sokan személyes anyagi érdekekből keletkezettnek fogják nevezni, 's magam is hiszem, hogy az anyagi érdek semmi számításból kimaradni nem szokott; mégis, ki az itteni körülményekkel ismeretes, kénytelen elismerni, hogy ezen egység Szatmármegyére nézve olly szükséges rosz, minek több jó mint rosz oldalai lehetnek. A' ki magát álokoskodási képekkel csalni nem akarja, kénytelen megvallani, hogy azon hatalom 's befolyás, mi egy megyei hatóság neve alatt annyi ezereknek személyes 's vagyoni jogait 's állapotját sokszor olly annyira közvetlenül érinti, ápolja, bántja vagy sérti, egyes személyekben, az ugynevezett tisztviselőkben, öszpontosul — kik ezen hatalommal gyakorlaton igen csekély pártérdekből visszaélnék, 's a' közigazság büntető keze helyett egyéni bosszujok súlyát éreztetik, miből természetesen és lassanként pártusák fejlődnek ki; — de ki ezeknek csak közgyűlési nyilatkozatait tekinti, az ítéletében aligha eltalálta vagy eltalálja az ingerültség okát; mert az ellenszegülés a' nyomott résztől csak megyei politikai discussiókban nyilváníthatván magát, a' néző 's hallgató közönség politikai véleményezésére osztotta fel megyeszerte a' pártokat. — A' tisztviselők hivataluknál fogva a' kormány rendeleteinek őrei 's a' lehetőségig végrehajtói levén, ezek mellett viaskodni kénytelenek; a' más fél, ki nem annyira a' rendeleteknek vagy kormányi kívánságoknak, mint a' kezelő biztosoknak, a' már több oldalról kapott oldal-döfések miatt ellensége, de ki egyenesen az indítványozónak ellen nem szegülhet, az indítványokat kénytelen ostromolni, 's érdemesé teszi magát az oppositio nevezetre, önként értetődven már, hogy az erősebb fél nem kényszerít mindent elkövetni, az oppositot, kormány elleni pártnak, rohanva haladónak, 'sat. keresztelni, magát pedig conservatív, alkotmányvédő — fontolva haladó — pártnak. Ha az ember jól 's mélyebben beletekint a' tusálkodó pártok valójába, mindkettő hasonló egymáshoz abban: hogy mindkettő a' másikon uralkodni akar. Azok a' politikai vallások, 's véleményezészetek, mikkel rendesen a' pártok vagy dicsekednek, vagy vádolják egymást, előttem mindég egy kissé nevetséges dolgok. Távol legyen azonban, hogy egyes óriási jellemeket kivételképen ez állítás alól kiválni ne láttam volna, vagy naponként ne látnék, csak azt mondom: hogy a' tántoríthatlan elvűek száma igen csekély, a' nagy szám semmi egyéb, mint az ugynevezett varium et mutabile vulgus. — Illy szempontból véve fel a' dolgot, ha a' megyei tanácskozásokra legkisebb szabadságot ruházni akarunk, szükség hogy az erősebb vagyonyuak és jelleműek a' közigazgatási hatalom sáfárjai közé becsuszhassanak, szükség hogy az erők a' lehetőségig bölcs mérsékléssel szembe állíttassanak, hogy így az erősebb 's szabadabb jelleműek önkéntesen erőre kaphatván, a' személyes érdekű nyomtatásoknak ellenszegülhessenek, 's fentartsák azon tiszteletet 's becsületet, mellyel minden polgár a' közigazság kiszolgáltatóinak tartozik — de melly sok helyt már nagyon hitelét veszttette. Így lett az: hogy a' mostani békekötésben is az oppo-

sitio részéről Kovács Lajosnak a főjegyzői hivatal, megtevéen az erre szükséges teendőket, megígértetett sat. Volney a keresztén sectákról mondja, de igaz a politikai pártokra is: hogy azok ha egyenetlen erejük a hatalmasb mindig nyomja a gyengébbet — ha egyformák, mindkettő kiméli egymást. A tett békekötés következménye lett, hogy Ujfalusi Miklós volt országgyűlési követ bucsubeszéde a közgyűlésen csak gyengén érintett, s az ujonnan választott még fel nem ment U. B. követ békesőbb fogadhatóságához remény van. — A közgyűlés folyamában az utasításra nézve két nevezetesebb tárgy forgott szőnyegen — egyik az országos választmány kisebbségének külön véleménye az esküdt székekre nézve — mi itt szótöbbséggel pártolást nyert. Mi hát bizonyos kikötések mellett esküdt székeket ohajtunk, ha lehet elsőbbsen megyei táblabírákból, azután nemesekből, ha nem telnék honorationokból, s ha innen sem telnék, eke mellőliekből alakulandót. Másik tárgy volt a k. k. leírás elfogadása vagy el nem fogadása, az alsótáblai deák beszélhetés tárgyában. Ezen tárgyban is a többség a k. k. leiratot el nem fogadhatónak, s a június 20^k táblai határozatot fentartandónak határozta. *)

A' másik rendes levelező.

A' kibékülési oklevelet a' „Jelenkor” után ezennel közöljük: Tagadni szeretnők, ha közfájdalmunkra elvihatatlan tények nem bizonyítják hogy Szatmármegyét éveken keresztül nehéz párttusák, mindkét részről korteskedés s annak minden megszorító következzései zaklaták. Osztozva a' haza közaggodalmaiban, ezeknek megszüntetésére egyesültünk. Kijelentjük azért az egész ország előtt, hogy megyei felekezeteink közt a' meggyőződés teljes szabadsága mellett a' kibékülés megtörtént, mit a' megyénkről elterjedt vélemény megnyugtására ezennel köztudomássá teszünk. Kelt Nagy-Károlyban dec. 12. 1843. Kende Zsigmond, Eötvös Mihály, Uray Bálint, Kovács Lajos, Szerdahelyi Pál, Nagy Ignác, Vályi Lajos, Botka Imre, Ujfalusi Miklós, Kovács Ágoston, Ujhelyi Karoly, Korda Lőrincz, Rába István. s. k.

Sziget. 1843 december 18kán. Máramaros megyének novemberben, és decemberben tartott három rendbeli közgyűléseit főleg követeinek tudósításai, a' magyar nyelvtárgyában közelebb leérkezett k. k. leirat, és a' városok rendezését és szavazatát tárgyzó kerületi választmány munkálata foglalkodtatá. A' városoknak 16 szavazat adatott, de csak belső rendezés után s a' föltétele alatt, s a' curialis s városi házi pénztárba adózni rendeltettek, szóval igen kevés módosítással a' kerületi választmány munkálata pártoltatott. A' rendek táblájának magyar nyelvi iránti határozata következtetésében kiadott k. k. leiratot megyénk sérelmesnek tekintí, s a' táblai határozatot jogosnak s minden lehető módon feltartandónak, a' mire nézve követeink utasítottak is. Jelen országgyűlésen tett indítványok tárgyalásában megyénket a' haladási szellem bélyegzi, s mind azokat, mik a' polgárok jogai biztosítására, törvénykezési rend egyszerűsítése, nem-

zetiségünk emelésére, s a' hon anyagi jólétére jónak látott pártolta; ha mi azonban a' nemesi adózási eszmével kapcsolatba állott, az nem pártoltatott, s jól esett hogy e' részben anya utasításunkra hivatkozhatánk, mit az összes nemesség akaratának lehet tekinteni. A' ki azonban ezen határozatunkat a' királyi városokban levő curiák adóztatásának elfogadással ellentétbe lenni látná, annak felvilágosítására csak azt jegyzem meg, hogy megyénk kebelében kir. város nincs, s az szűz vállainkat nyomni nem fogja. A' körlevelek közül a' somogyi a' főbb munkálatoknak eleve leendő közöltetéséről, s a' kerületi napló leírásáról pártoltatott, valamint a' Győr s Bihar megyéké és a' ezimek s megszólítások rövidítéséről, de csak a' megyénkre nézve; ellenben Turocz megyének, megyénk megírni határozá, hogy a' legalkotmány-ellenesebb körlevelét, mellyben arra hivatánk föl, mikép ő felségét az ország többsége akaratának nem szentesítése végett kérjük meg ha azok a' nemesi jogokba ütköznek, nem pártolhatják, mert megyénk sokkal több rosszat lát abban ha utasítása ellenében törvény hozatnék, mintha az ország minoritásának kérését a' fejedelem a' hon többsége törvényben nyilatkozó akaratának elébe teszi. A' minden évben tartandó országgyűlést megyénk ellenzé kiválólag municipalitásunk érdekében, mert ezáltal az utasítások adhatásának legszebb jogát korlátlattva lenni látná. Jelenleg körünkbe mulat s munkálódik a' követi választások alkalmával elkövetett kihágások megvizsgálására kinevezett királyi biztos méltóságos Inkey Imre úr, közös a' remény, mikép célba vett nemes törekvését, a' megyei rendek tökéletes kibékítését siker követendi. Adná az ég, hogy megyénkben legyen az utolsó k. biztos, s őt is a' megyének közös áldása kövesse. **Szólósy Balás.**

KÜLFÖLD.

Keletindia.

Pendsab. Ezen, Keletindia szélső országának Lahore városában történt iszonyatosságokat a' minap röviden közöltük volt, de közli most a' Times körülményesebben. A' főtények ezen tudósításban is egyeznek a' közlöttekkel. Sir Singh Pendsab királya, ki az előtt uralkodott vitéz de kicsapongó királyt Rundsit Singet életével együtt országától megfosztotta volt, éppen szemlét tarta Európailag gyakorlott, s európai tisztek által vezetett sergén, midőn Adsit Singh az előbbi királynak legközelebbi rokona — ki a' biatorlott trónhoz jogát érezve a' király meggyilkolását már meghatározta volt — a' sergek előtt álló királyhoz közelítvén, egész alázatossággal egy új csinos fegyvert nyújtott a' királynak ajándécul, s vele agyon lőtte. Erre a' királynak néhány udvarnok-barátai előrohantak, hogy Adsit Singhet összevagdadják, de ő ezek közül kettőt vágott agyon, vagy kettőt megsebesített, s a' többi elszaladt. Egész kényelemmel levágván a' király fejét Adsit S. annak fiához Pertaub Singhez ment, s apja levágott fejét fia lábához ezen szóval dobta: imhol az apád feje. „Tán csak nem akarsz megölni bátya? könyörgött a' királyfi. „Nincs kegyelem! apád sem kegyelmezt volt meg egy barátnémnak — felelt Adsit — s a' fiut megölte. Ezután a' város felé lovagolván szembetalálta Dheian Singhet, a' most megöletett király vezérjét — ki szinte urának

életére törekedett — „Jer velem Dheiau! — mond neki Adsit — fontos dolgot akarok közleni.“ — Dheiau visszatért vele, ekkor Adsit S. intett; s kísérői közül egyik agyon lőtte Dheiaut. De Hira Singh Dheiaunak 25 éves fia Venturu tábornok részvétét megnyervén a' várost és fellegvárát ostrommal megvette, s midőn a' benszorult Adsit S. a' köfalról egy kosárban menekülni akar, egy katona agyon vágja, s ez Adsit levágott fejéért gazdag jutalmat nyer Hira Singhtől. Hira Singh e' szerint a' hatalom birtokában látván magát, hogy ezt annál állandóbban birhassa, a' quasi-legitimitáshoz folyamodott, midőn Deliph Singhet egy 4 éves fiát Rundsirnek — vagy jobban: egyik lovásszátóli fiát egyik ágyasának a' trónra emelte, s már a' legitimus trón árnyékában Hira Singh gondosan vélte pihenhetni, de Guleb, és Sutsheet Singhek atyjának két testvérei 25000-el indulnak Lahorenak sat. Tehát a' pendsabi megfordított Genesist következőleg lehetne följegyezni: Rundsiret megöle Sir — Sirt megöle Adsit — Adsitet megöleté Hira, az Adsittól megöletett Dheiaunak fia — Hirát megöle Gulab és Sutsheet, vagy ha meg nem ölelik, nem leend az ő hibájok. — Ezen iszonyatosságok a' kemény bőrű Timestis annyira meghatották, hogy mindenek fölött humanitás tekintetéből, aztán politica, statusgazdaság, s különösen a' kerekesség tekintetéből ajánlja Ellenboroughnak hogy tegyen kezet Pendsabra, mert csak akkor, de akkor aztán az Industól a' Birmaig, s Himalayi hegyekről a' tengerig egy szép kis kerek birodalmacskára teendett szert Anglia.

Spanyolország.

Oltó zaga után a' cortesgyűlésben magát védő beszédéből még a' következőket említjük meg: „A' ministerium alkotásával, melyet nem kerestem megbízatva, egy férfit (Narvaezt) ajánlottak, hogy társaim sorába venném föl; de én egy magasan álló személynek is kinyilatkoztattam, mikép mindenik ministertársam szükség hogy teljesen birja bizalmamat. Ministeriumom alakult végre; a' királyné környezetének aprólékos boszontásai helyzetemet tűrhetlenné tévék; s midőn egy a' távolban készülő cabinetre figyelmeztettünk, tán visszaléptünk volna, ha honunkra nézt nem szent kötelességünknek látjuk a' helytmaradást, helyt maradni megint a' cortes eloszlátása nélkül lehetlennék láttam. A' mi a' módot illeti, mellyel az eloszlátó rendelményt kinyertem, hallgatok most arról; de visszautasítom Gonzales Bravo urnak elsietett nyilatkozatát, mikép a' királyné s egy alattvaló közt választani kell. Azonban nincs most szándékom senkit vádért vádakkal terhelni vagy megtámadni; sőt meghajlok nemcsak egy magas helyzetű személy előtt, de a' legmélyebb tisztelettel hajlok meg azon óvó hatalom előtt, melly a' régi monarchiák fényével, erejével az újabb idők kívánatait és szükségait köti össze. De nemcsak meghajlok előtte, hanem áldozatul nyujtom fejemet s örömmel, ha fejem vesztével azon hatalmat szilárdabbá tehetem, melly honunkat megfogja menteni. Igen, oda nyujtanám éltet, neki szentelt áldozatul, de uraim! az én éltetemet becsületem teszi s öntudatom, melly éltet nyugalmát soha pillanatig sem zavarta. Az én tisztelt atyám, kitől éltet nyertem, testvérem, kivel lételem örömét érzetem, barátim, követtársaim, kik a' becsület

**) Mit a' tudósítás ezentul tartalmaz, azt előbb tisztelt levelezőnk is szintűgy megírta, miről azonban a' t. olvasó mit sem értesül, mivel mind itt, mind amott — hogy egy minapában rólunk mondott szerkesztői elmeűzést használjunk, a' rostában maradt. — Szerk.

emberének tartottak, 's olyannak ki kötelességét soha nem sértette: ezeknek élete az én életem; de életemet becsülem teszi, 's becsülemet a' vérpadon sem tagadhatom meg. Ugy van uraim! nyílt hangon hirdetem, mindennemű áldozatnak alávetem magamat, csak annak az egynek nem, hogy hűtlennem 's támadónak tartassam. Könyörgök a' gyűlésnek; a' királyság hivatását, 's kiváltságait ne feledje ugyan, de másfelől óvja magát párt-szenvedélyektől is, és kimélje oly férfiak ártatlanságát, kik a' nélkül gyászt borítanak oly családokra, melyek minden örökség helyett csak egy szeplőtlen névvel bírnak. Már a' dologra szállok. Nov. 28-án estve különféle rendelményekkel tárczámban az udvarba siettem aláírás végett. Én azokat a' királyné előtt elolvastam, ki egy kevés nyugtalanságot mutatott, 's erről többet nem szabad szólnom. A' rendelmények aláírása után a' királyné egy notát adott kezembe oly emberéről szólót, kit diszjellel akart megtisztelni. Ezután a' királynétől valami ajándékot, mint másszor is, nyertem leányom számára, még pedig oly személyek előtt, kiket bizonyoságul fölszólíthatnék, ha valaki szavamban kételkednék. Itt Olozaga úr fejtegetni kezdvén „mikép azon gondolat, hogy okos ember az ő helyzetében a' királyné akarata hajtására más mint szabad eszközöket használhatott volna, valószínűtlenséget 's erkölcsi lehetlenséget foglal magában;“ az elnök őt félbeszakasztotta, 's az ülést elosztatta. —

Más nap Olozaga még folytatta, 's ezzel végezte beszédét: „Ismerem helyzetem és tisztem kényes voltát, de örömmel léptem be, mert példát akartam adni miként lehet a' legbajosabb körülmények közt is alkotmányoszerűleg kormányozni. Fölemelt fővel léptem hát a' kormányra, fölemelt fővel utasítok vissza ártatlanságom érzetében minden vádat; 's fölemelten fog állani, míg leesik, fejem, 's vele a' trón, mely most még szilárdul áll; 's míg az életnek, honom szabadságainak is bucsut mondok. Ha szavaim elbizottságot jelölnek, az a' szabadság elbizottsága, vagy önbizalma, melyel örökké bírtam, 's bírn fogok.“

Olozaga után Pidal a' congress elnöke beszélt, Olozagát inkább terhelő szellemben; Pidal után Cortina régi barátjának védelmezéseül három üléseken keresztül szinte csak egyedül beszélt. Dec. 7-én aztán Posada hat követársaitól aláírt következő javaslatot olvasott föl: „Mialóltartak meggyőződve levén, mikép mi a' királyné 's honunk iránt hűtlennünk, ha a' királynénak a' congressben fölolvastott nyilatkozata után, Olozaga Salustiano volt minister ellen nem élünk a' Consti-

tutio 40. cz. 4. §-a által biztosított jogunkkal, ezennel Olozaga urat bevádoljuk; őt mint ki a' királyné II. Donna Isabella bizalmával viszált, fölséges személye ellen illedelmelenséget és kényszerítést követett el, bűnösnek valljuk; 's kérjük a' gyűlést, nevezze ki személyeket, kik a' senatus előtti bevádoltatását végrehajtsák.“ Posada hosszú 's a' hallgatóság fütyölése, püsszegetése 's kikiabálásaitól kísért beszédében a' javaslatot a' többek közt ezzel is támogatván, miszerint Olozaga az utolsó revolutio minden csinálmányainak megsemmisítésére törekedett; szavazatra került a' javaslat, 's 81 szavazattal 66 ellen meghatározott, hogy az vitatás alá vétessék. Azt a' hihetetlen dolgot mondogatják, hogy Olozaga némely barátai, — Olozaga saját kívánatára — a' 81-ssekkel együtt ellene szavaztak.

Madrid csendes, de a' kedélyeken érzik a' rekkenősséget, mint a' légkörön zivatar előtt. Dec. 6-án egy ezred lovasság ment be a' városba. A' kormány és oppositio követeket küldöttek a' tartományokba, hogy pártjokra hajtsák a' nép szellemét. Azt is suttoják hogy az oppositio Ametllernek is izent; hogy Espartero némely emberei Spanyolország felé megindultak. Perpignani levelek szerint Ametller dec. 6-án már értesítve volt a' történetek felől és új pronunciamentokra számított; mert Sanz főkapitányi alkudozásait hirtelen félbeszakasztotta, 's 7-én már Figueras városát újra lődöztetni kezdte.

Anglia.

A' Bordeauxi herceget leczkéző cikkjéből a' Timesnek többecsét közlünk ezennel. Midőn a' B. herceg Anglia földre lépett, két pálya nyílt föl előtte: egy számszerűtlen hercege, számtalan tisztelők és becsülők barátságos de zajtalan kíséretében; vagy egy praetendensé, egy Frankhon kormányzási rendszere, 's népe akarata elleni sikertelen viadalra kikelt párttól környezve. A' választás megese. Nevetséges kalandorok karjai közé vetette magát, kiknek sikerült a' szerencsétlen fő-rangu személyt előbbi bűneikhez csatolni 's jövődö terveik eszközeül használni. Nem lehet fájdalom nélkül olvasni a' Bourbon-ház összeomlásának történeti lapját, de a' fájdalom megvetéssel vegyített szánsalommá változik, ha látja az ember, mikép a' régi romok alól esztelen követelések ismét csiráznak ki. Bajos megítélni mennyire felelős a' herceg párthiveinek tettel, szóval kitüntett tulságaiért 's hogy vajon egy parányi józan ész, 's kevés illedelem érzet nem tilthatta volna meg neki oly udvartartását, melyben hona nagyjai, választott koronásfő alattvalói lármás pompával megjelen-
vén őt V. Henriknek, Frankhon kirá-

lyának hódolva kiáltják? A' frankhoni carlisták ismét megjelentek a' political játékszínen 's lesik az időnek azon percét, melyben Frankhon súlyos kormánypálcája tán gyengébb kezekbe jutand; érezvén hogy vagy soha, vagy most jövend el a' merényletnek ideje, míg Frankhon földén az új magvakból kikelt termények, mely gyökeret nem vettek. Ezen nézet és czélból mozognak ismét a' carlisták, 's azért törekedtek kivívni, hogy az északi hatalmaktól meghívást nyerjen a' herceg. St. Priest, a' restauratio hajdoni követére bízott megegyengetni a' hercegnek berlini utait, 's befogták mind a' hatot, hogy a' herceget a' czárral (közlebbi ott létekor) találkoztassák. De nem egészen sült meg a' terv: a' berlini udvar szívesen fogadta a' herceget, de a' cabinet csak hamar kijelentette, hogy nem hívta, 's ha mint praetendens jelenik meg, el nem fogadta volna. Frankhon 's Anglia alkotmányos szabadságai mellett összeesküvéseket folytathatni egész kényelemmel Tűzzék ki a' Belgrave Squareban nro. 55. (hol a' hg. lakik) a' fehér zászlót, vásároljanak fegyvereket, hírlapokban adják a' világ tudtára a' complot haladát, ezeket a' rendőrség meg sem fogja látni. Tömjék meg legitim, proclamatiókkal bizonyos hírlapok hasábjait; parancsoljanak Londonba ügyvédek, írkásokat, költészeket, hozassanak egy két pár bretagnei lakospéldányt, mezei öltönyben, hogy a' frank népet, és nép vonzalmát ezek képviseljék: akkor minden kész egy — szini lobbanásra, kárpotlásul a' lehetetlenné vált statuslobbanásnak. Kik ezek a' szini lobba vágyók, loblesők, míg honuk maga lobbott vetne? Nagy nevek, melyektől a' régi mindenség és bájfény lekopott; örökre letűnt napoknak ködlepthe planétái; azon franczia nemesség, melynek feneketlen romlottsága, mint egyik főok idézte föl a' revolutiot, 's kik még is oda hagyták a' trónt, melynek hágesőin kellett volna, mint trón embereinek, meghalniok; kik midőn visszatértek honukba régi bal-
eleményekkel, Frankhont szemtelen kizsákmányolásuk fejstehenévé tették. Ezek azon emberek, kik egy belháború reményével hiuskodnak; kiket néhány hetek előtt kimélve intettünk a' megbecsülés nyelvén, de kikkel ezen túl úgy bánunk mint érdemlik.

Németország.

Baden. Haber — az a' gazdag fiatal zsidó, kinek pártját fogva egy orosz kapitány megvívott volt Göllerrel a' nyáron, 's mind a' ketten elestek; azon Haber, kinek rokonaházát a' Göllerrel sympathizáló csödelék nép megtámadta, 's butorait összerontotta, az utcára kihányta — ezen Haber dec. 14-én Worms mellett megvívott Sacharaga volt badeni pattantyus tiszttel. Az első lövést mindketten elhibázták, de Haber második lövésével Sacharagát éppen szívben érte, 's ez szörnyet halt. Ez már harmadik áldozata egy sílány pörnek, mely még borzasztó hosszúra nyulni látszik; mert Göllernek 's Sacharagának barátai közül többen, mint mondják, hívták volna ki Habert.

(Vége ez évnek.)

Tisztelettel kéretnek a' t. cz. Előfizető urak, kik lapjainkra 5 f. 12 kr. fizettek elő, vagy 6 p. fra pótolni ki, vagy pedig az alólírt szerkesztőséget bérmentesített leveleikben a' felől értesíteni: az Erdélyi Híradót Vasárnapi Ujsággal vagy Nemzeti Társalkodóval kívánják-e jártatni? Az Erd. Hír. Szerksége

H I R D E T É S E K.

(1) A' marosvásárhelyi ev. ref. ekklezsia kebelében virágzó alsó leányiskola 1843ik év június 12én elhalálozott tanítójának, n. solymosi Inceze József urnak levelei között egy bepecsételt levelesomó is találtatott, melyet az azon levő hárítás mutatása szerint baróthi Szabó Istvánt vagy örökösét illetőleg Baróthi Szabó János tett vala le a' nehainál. Ezen levelesomó a' nehainak végrendeletét végrehajtó biztosság által a' marosvásárhelyi

ev. ref. fő iskolának levéltárába tételt. Mi is, ezennel közhirrre tétetvén, az illető tulajdonosok tisztelettel szólíttatnak fel; miszerint követelő joguk behizonyítása, 's jelesen azon megismerő irománynak, melyet n. Inceze József ezen levelesomó átvételekor adott vala, visszaadása mellett, azt a' főiskola levéltárából kezökhez venni ne késedelmezzenek. (3)

Maros-vásárhely dec. 22dikén 1843. Ercsei János rector.

Bor eladás.

(3) Maros-Ludason a' Kemény Anna féle udvarban Leppendi 's Ozdi 3000 — 4000 veder 1839, 1840 és 1841-beli igen jó eladó borok találtatnak, ha valakinek, különösen nagy mennyiségben azokból vásárolni kedve lenne, ott helyben a' tulajdonossal teendő kedvező alku mellett igen jutalmason megteheti. (3)

Eladó széna.

(3) Ns Kolozsmegyében Szamosfalván, ifjabb b. Wesselényi Farkas nagysága és mlgos Sándor Jánosné udvaraikban több mennyiségű ideji és tavai eladó széna találtatik, jóságukról a' haszonbérő kezeskedik, annál is inkább, mivel azon határ különös jóízű táplálékos sós szénát terem. Bővebben értekezhetni helyben a' haszonbérő vagy segédjével. (3)

Szerkesztő 's saját betűível nyomatja Méhes Sámuel.

